

Inv.nr. 117.

BURGER, W.F.

Tandjoen Enim, 10 april 1948.

Nu als dat zo doorgaat kom ik terug zo mager als een lat want ik kan nog steeds niet wennen aan dat kippevoer. Ja, wij noemen het hier maar kippevoer, want zo veel beter is het niet, en als ze er dan nog een beetje van dat rooie rommel over gooien, nu dan kan je gerust een kroes water naast je bord zetten om zo nu en dan je tong eens af te koelen, want dan (is) het zeker niet om te eten. Op 't ogenblik zit ik op wacht in het eigen gebouw, 't is gewoon zonde dat mijn tempotje nu vannacht onbeslagen wordt.

Boom Baroe, 14 juli 1948.

Nu ik lag het laatst in de Barbiershop, dat heette zo omdat het inderdaad een paar maanden daarvoor een kappersbedrijf was van de B.A.M. De B.A.M. is gevestigd in T.A.M. en die letters betekenen Boekit Asem Mijnen. Nu, de laatste weken van mijn verblijf moesten we nogal eens op peloppers of rampokkers uit. Ik ben toen een keer mee geweest. We gingen met tien man en de sergeant. 's Morgens om kwart voor vier moesten we al weg. Nu had dien zelfde nacht nog geregend en daar we onze gym schoenen aan moesten trekken kun je wel begrijpen dat het een glibberpartijtje werd. Een Roozendaler ging voorop met een stengun als verkenner. Daarachter een sold. Eerste klas ook met een stengun. Dan een soldaat met een bren of machinegeweer, dan iemand met een mortier. Afijn, ik weet wel dat ik de vijfde man van het hele rijtje was. 't Was hartstikke donker en de pad onbegaanbaar. In 1 ½ uur waren we al vijf km achter de Boekit Asem, dat is de berg waar de mijnen naar genoemd zijn. Toen zagen we op een heuveltje een talang huisje staan en wij er naar toe. Eerst gaten voor de uitkijkposten gemaakt en toen lekker gegeten. Telkens gingen er onder langs de heuvel passargangers en telkens keken ze naar 't huisje waar we in zaten. We zeiden tegen de sergeant, dat ze telkens keken, en deze dacht dat onze sporen ons hadden verraden. Maar peloppers hebben (we) die dag niet gevangen, maar ik weet zeker als ze ook onderlangs waren gekomen, dan waren ze het haasje geweest, hoor.

Boom Baroe, 12 februari 1948.

Het is in Palembang nog steeds rustig hoor, dat ligt ook voornamelijk hieraan dat ze de meeste verdachte personen juist de nacht tevoren van de actie in de kuif gepikt hadden. En als de kopstukken weg zijn, dan durft de rest ook niet. Van de actie hebben we hier dus niet veel gemerkt, maar aan de andere kant toch wel, want ik zit sedert enige maanden op het station Kestapati en als je ziet, wat daar sinds de actie van wagons, carriers, enz, enz naar boven verstuurd is, dan sta je er gewoon versteld van. Maar hier is niks van pelopper-activiteit te merken.

Tandjoeng Enim, 15 februari 1948.

't Is gewoon vreemd als je weer eens een echte Hollandse mokkel ziet lopen, ja en daar komt dit nog bij, dat je hier van die meiden heb, waar je in Holland niet naar om zou kijken, dat ze zo lelijk zijn (ik zelf ben ook niet knap, dat wil ik niet beweren) maar daar kijk je hier wel naar, want die inlandse, daar is geen pest aan, hoor. Neen, dan liever een Hollandse griet, dan weet je in vele gevallen wat je er aan hebt. Och, ik zal niet zeggen dat er hier onder die Indonesische meisjes ook geen knappe smoeltjes zijn hoor, maar ik mot ze niet!

BURGER, A.

Boekit Maradja, 6 januari 1949.

... en kwamen op Pal Sebelas terecht. Daar hebben we nog enige sensatie beleefd en ook wel een beetje in onze piepzak gegeten bij een paar nachtelijke beschietingen. ... naar Sibolga. (...) we hebben daar ook nog een K.P.M. boot geladen met legervoorraden die we liever niet in handen van de T.N.I. zagen. Toen Sibolga aan de T.N.I. zou worden overgegeven zijn we hem weer maar gaan pleiten.

Inv.nr. 118.

CABBOORT, G.

Bindjai, 31 oktober 1947.

Hier winnen wij ook steeds zachtjes aan meer terrein. De bevolking gaat nu toch ook eens inzien dat de 'Republiek' geen gouden eieren legt. Toevallig is er deze week weer een actie geweest van ons bataljon en we hebben toen weer 4.000 inlanders bevrijd. Het was weer meer dan verschrikkelijk zo die mensen er uitzagen, volgens men zegt.

Silesai, 24 september 1947.

De jongens en de officieren liggen in het station en ik heb een bijgebouw daarvan ingericht als ziekenboeg. Het zijn op de moskee na de enigste stenen gebouwen die niet door de rood-witten afgebrand zijn. De bevolking die allen gevlucht waren is weer teruggekeerd en het leven van opbouw en herstel is weer begonnen. Het is werkelijk treffend zo deze mensen hier met ons meeleven en werken. Ze zijn voor de volle 100 % op onze hand. Als onze jongens op patrouille gaan, dan gaan er van de bevolking een hoop jonge kerels vrijwillig mee om mortieren, granaten en allerlei munitie te dragen. Ze lopen zelf elke nacht met 80 man patrouille door heel de kampong en op de landen er om heen. Ze zijn gewapend met speren, messen en klewang, erg onschuldige wapens zou je zo zeggen, maar ze weten er erg handig mee om te gaan hoor, en wee degene die als vijand in hun handen valt. Uit dankbaarheid hebben ze vorige week een groot bevrijdingsfeest georganiseerd, waar alle soldaten aan mee moesten doen.

Medan 15 augustus 1947.

Eindelijk is de bom dan gebarsten, en ik geloof dat de knal grote opschudding verwekt heeft in de wereld. De meningen over dit 'politieel optreden' zijn nogal verschillend als je zo de kranten leest. Maar ja, als je hier alles meegemaakt hebt het laatste jaar, dan kon je niet anders zeggen, dan, het moet er van komen, want met praten gaat het niet langer!. Maar wij zijn er de dupe van geworden. Ja, ik bedoel niet van die acties die gevoerd zijn, maar van de wapenstilstand die nu gesloten is. Zoals ik al schreef in het begin is de bom nu gebarsten, maar och arme, nu moeten wij oppassen want nu komen die verraderlijke scherven pas naar beneden. En zo als we allen wel weten, is de scherfwerking en de luchtdruk van de bom het ergste. Tijdens de acties liep alles gesmeerd. We konden lopende of automobiel oprukken, de Indonesiërs bleven ons altijd voor. Overall waar onze troepen binnenrukten waren de heren juist vertrokken. Dat kon men wel zien aan hetgeen wat ze achtergelaten hebben. Je sprak gewoon van geluk als je contact kreeg met die kerels. Maar nu het bevel: Staakt het vuren weer geklonken heeft, schijnt het, of de oerwouden, plantages en ladings (?) plots kazerne-terrein zijn geworden. Waar je 3 maanden geleden nog op de weg liep met maat 42 aan je voeten, daar kun je nu enkel maar terecht met een pantserwagen. Waar 3 maanden terug enkel maar klappers aan de bomen hingen, daar hangen nu de snipers weer aan een tak met het Jappengeweer, om op het blanke wild te stropen. Wij hebben dan ook maar 1 ideaal meer, en dat is: doorvechten, net zolang totdat de ogen in Djokja open gaan. (bespiegeling over de rol van God). Mogen wij als Christenen wel zo optreden tegen onze bruine broeders?

Belawan, 6 juli 1947.

Ik geloof dat ik hier in een paradijs zit, vergeleken bij de andere plaatsen rond Medan. Vooral in de oostelijke sector is het weer rumoerig de laatste week. Er wordt gelukkig niet veel geschoten, maar toch ontsnapt er zo nu en dan een kogel uit een snipergeweer. Dat komt misschien doordat ze hun geweren een beetje onhandig schoonmaken. (...) het is maar een kampong waar dergelijke dingen voorvallen. De kampong is totaal verlaten door haar bewoners, alleen zitten er een beetje mensen, die de geweren moeten schoonmaken van de republiek. Ze hebben het alleenrecht om over de demarcatielijn te komen, tenminste dat denken ze. Dat werden ze natuurlijk van onze kant eens een beetje beu, en toen zijn we ook eens schoonmaak gaan houden. De artillerie heeft toen een oefening gehouden om de kanonlopen blank te krijgen, maar het trof wel ongelukkig. Er is per abuis veel zwaardere lading gebruikt dan de bedoeling wel was, en hoe het komt weet ik niet, maar ongelukkig genoeg sloegen er een paar afgedwaalde granaten in de kampong. Na afloop der oefening was de kampong foetsie. Ja, ondanks de ernst van de toestand, moet je hier toch wel eens lachen hoor, als je ziet en hoort, welke uitvluchtjes er gezocht worden om elkander in de haren te kunnen zitten. Het is gek, maar het is zo. De toestand begint aardig te spannen hoor. Ik denk wel dat we nu zo zachtjes aan in de crisis zitten. Vooral nu Sharir ? weer afgetreden is. Dat was voor ons wel de beste denk ik uit de Republikeinse regering. Soekarno heb ik niet zo hoog op. Maar ja, het kan natuurlijk meevallen.

Belawan, 29 januari 1947.

Hier zit er ook weer schot in. Er is voor de zoveelste keer wapenstilstand in Medan. Maar jammer genoeg, betekend dat voor ons niets anders dan dat we nu weer dubbel op ons hoede moeten zijn. Het is te hopen dat er ook hier eens wat meer schot in komt, want dat is werkelijk hard nodig.

Kwala, 22 januari 1948.

... buitenpost Kwala. Het is een klein dorpje waar een hoop warongs (= huisjes) omheen liggen. Vroeger, ik bedoel dus voor de republiek een poging deed om Indie zelf te besturen, bestond Kwala grotendeels uit stenen huizen. De extremisten, die zeer vooruitstrevend zijn, hebben daar een puin hoop van gemaakt. Het dorpje wordt grotendeels bewoond door Chinezen. (...) het is hier erg rustig. Je kunt rustig een wandeling van 10 km rond het kampement maken zonder dat je ook maar een extremist tegenkomt. Ze zitten nog wel verderop in de bergen, maar ja, daar hebben we hier geen last van.

Bandar Poelang, 3 januari 1949.

Nieuws uit de tropen is er feitelijk niet veel. Alles gaat zijn gewone gang, de ene patrouille na de andere om de zaak te zuiveren van eventuele kwaadwillende elementen. We komen ze echter niet veel tegen. Op 1 januari hebben we een patrouille gelopen van 30 km. Onze baas dacht zeker: Een goed begin is het halve werk. Een paar kerels hebben we kunnen pikken maar contact met een groep konden we niet krijgen, jammer genoeg. Ik reken maar zo, hoe eerder zij in de bajes, hoe vlugger wij op de boot.

Bandar Poelan, 28 december 1948.

Jullie zult misschien wel benieuwd zijn naar de acties? Wel, gelukkig is het hier erg meegevallen. Het kostte ons hier in een traject van 80 km diep slechts 1 licht gewonde. De meeste compagnieën hebben helemaal geen tegenvuur gehad. Wij zelf ook niet. Jammer, dat ze net voor ons de rubberfabriek in de lucht lieten vliegen. Eerst waren de meeste burgers gaan vluchten, maar na een week was alles weer zowat terug. De mensen zijn blij dat ze eindelijk van onder de knoet zijn hoor.

Haboko, 8 oktober 1948.

Op een gegeven moment stopte de truc voor een 30 meter diep ravijn. Soekarno was op het idee gekomen om de brug die er over lag om te bouwen in een verveloz klomp staal en ijzer. Nu, die operatie is hem goed gelukt. (...) vorige week was de toestand maar critiek hoor. We hebben 5 dagen en nachten gevechtsklaar gestaan, maar toen kwam het bericht dat het feest niet door ging.

T. Balai, 26 juli 1948.

(...) Of de heren uit Batavia moeten soms een schietcompetitie op touw gezet hebben tussen de rood-witten en ons! Dan loopt natuurlijk alles in de soep. En het lijkt er wel wat op! Als ik naar Java kijk, dan houd ik mijn hart vast.

Bindje, 16-10 ?

(...) Gisteren zijn onze jongens van 3 R.I. weer op actie gegaan. Het is een behoorlijke zware deze keer, want er moet veel bij gelopen worden. Ze moeten 36 km ver weg, dus geen peulschilletje. Er zijn pantserwagens en jachtvliegtuigen mee, dus er zal wel niet veel bij geschoten worden denk ik. Als de extremisten dergelijk materiaal zien, dan lopen ze wel. Het zijn reusachtige helden, maar als het een beetje teveel herrie maakt dan pleiten ze hem. Enkele getrainde Jappen zitten er tussen die niet bang zijn, en dat zijn voor ons ook de gevaarlijke. Zulke blijven het langste in de stellingen zitten, en zelf kunnen ze ook reusachtig goed omgaan met allerlei wapens. Van deze actie zijn er nog geen gewonden van ons gelukkig. Het gaat echter niet zo vlot als dat ze gedacht hadden. Ze schijnen veel last te hebben van wegversperringen. En dat is natuurlijk voor onze jongens funest. De infanterie kan dan wel alleen vooruit gaan, maar de auto's kunnen ook niet alleen blijven. Maar ja, de Genietroepen zijn er ook bij, en die is behoorlijk uitgerust hoor. Ze beschikken over een groot aantal vrijwillige koelie's. En die kunnen er weg mee hoor. Die hebben zo een stapel bommen opgeruimd.

INV.NR. 119.

GLAS, M.H.

Kalong, 15 maart 1948.

We liggen dan nu maar een 700 meter van de T.N.I. af, maar deze houden hun eigen nogal netjes aan het bestand, dus gaat dat wel, hoewel het natuurlijk nog altijd uitkijken blijft, want vertrouwen kun je dat tuig zomaar niet hoor.

Kadock, 2 december 1946.

Het is wel zogenaamd wapenstilstand, maar daar vegen die bendes van extremisten en klappers hun laars aan af. Dus is en blijft het uitkijken. In Soekaboemi zitten er naar schatting een 3.000 van die gasten, waaronder ook moffen en jappen, en die kunnen het ons nog aardig lastig maken, als de toestand niet gauw veranderd.

Kalong, 29 oktober 1948.

(...) want overal wordt de toestand weer bij de dag aanmerkelijk slechter, wat beschietingen van wagens en bivaks betreft. Het enigste wat er dan volgens mij aan te verbeteren is, is zonder pardon oprukken naar Djocja want zolang dat broeinest niet van de kaart is, blijft het hier een rotzooi, wat bij de dag steeds erger wordt.

Pasi Moentjang 28 mei 1947.

Wel is hier een nieuwe partij opgericht van de Soendanezen genaamd Pasoendan. Deze partij staat geheel aan onze kant, dus kan dat geen kwaad. Ze hebben dan verleden week op een nacht ook al alle republikeinse gebouwen in Buitenzorg bezet. De Soendanezen zijn dan ook fel tegen de T.R.I. en ze zijn dan nu ook op verschillende plaatsen tegen de republikeinen aan het vechten, dus is dat voor ons niet slecht, want dan hebben wij maar achter aan te komen om de zaak te bezetten, want nu die overeenkomst van Linggadjati getekend is mogen wij niet tegen de T.R.I. vechten, maar moeten we er mee samenwerken, wat ook niet van harte gaat, omdat dat de opstokers van heel de zaak zijn. Ik denk ook wel als de 2^e divisie hier eenmaal is, dat het er vandaag of morgen toch bovenop gaat, want het leger kost elke dag 3 miljoen, dus kan Holland dat op de duur nooit betalen.

Pasir Moentjang, 20 juni 1947.

Verleden week zijn we weer een paar keer op nachtpatrouille geweest. We moesten toen weer een paar man ophalen uit het republikeins gebied. Nu het is welk een link werk, maar toch mag ik het zo nu en dan wel eens.

Gadock, 5 februari 1947.

Er was dan ook weer plenty werk in de kampongs waar we door kwamen voor de hospik die bij ons was, want het is gewoon verschrikkelijk hoe in sommige kampongs de mensen er bij lopen, met zweren op hun benen en voeten. Het zijn soms gaten waar je wel een duivenei in kan leggen die de mensen op hun benen hebben. Als we dan ook op patrouille gaan naar zo een afgelegen kampong neemt de hospik ook altijd een tas vol verband en zalf mee om dergelijke slachtoffers te kunnen helpen, want zelf hebben ze er geen geneesmiddelen voor, dus is het vanzelf onze taak om in te grijpen.

Kadock, 20 december 1946.

Wel op een km of 15 van ons vandaan in de richting van Soekaboemi kan het nogal eens sponderen, als we deze kant op patrouille gaan, want dat gebied is nog niet gezuiverd, en daar zitten nog van die bendes van ploppers en extremisten, die hun eigen toch niets van de wapenstilstand aantrekken. Als wij dan in dat gebied op patrouille gaan, krijgen we ook meestal een zet vuur maar het meeste gaat over ons heen, want ze schieten ontzettend slecht. Nu we pleuren er dan op terug en dan nemen ze zo de benen, want ze zijn ontzettend bang ook. Het is dan ook maar te hopen dat die besprekingen eens afgelopen raken, want voor wat wij hier nu zitten is ons nog steeds een raadsel.

INV.NR. 120.

Jeremiasse, D.D.

Sitoeradja, 26 januari 1948.

Ik wil echter niet beweren, dat het leven geheel zonder gevaar is, want van alle kanten dreigt dikwijls gevaar, 't zij door een vijand, of 't zij door 't zwakke geslacht, dat echter in dit land niet zwak maar sterk is, en probeert je te overheersen.

INV.NR. 121.

Korstanje, C.A.

Penang, 15 januari 1946.

De ligging is hier ook heel wat beter dan in Charlie Beach. (...) We liggen nu ook dicht bij de stad (...) de grootste van het hele eiland George Town genaamd. (...) ik geloof wel dat er op 't ogenblik meer Hollanders dan Engelsen op Malakka zijn. Hoe het nu eigenlijk gesteld is met Java weten we hier ook weinig vanaf. De een weet dit te vertellen, de ander dat en je weet op de duur zelf niet meer wat je moet geloven. Bij mij is de moed er al ver uit hoor. Ik geloof tenminste niet dat we ooit nog op Java zullen komen. Er wordt zelfs al verteld dat we nog kans hebben dat we zo terug komen naar Holland, maar dat geloof ik toch ook weer niet. (...) gisteren zijn er hier herkenningstekens angekommen, voor ons bataljon ook. Het zijn strookjes van rood linnen met zwarte letters Light Infantry Brigade Neth. Zeeland ingeborduurd. Daar tussenin staat de Zeeuwse leeuw. Ze zijn werkelijk mooi hoor.

Meester Cornelis, 28 mei 1946.

Na een weekje kazernedienst in Meester Cornelis begon het lieve leventje weeral. 's Nachts om twaalf uur moesten alweer 2 comp zich klaarmaken om een bataljon jagers te gaan ondersteunen. Na een rit van rond de 40 km kwamen ze op de plaats van bestemming aan, in de buurt van Bandoeng. Op 't ogenblik zijn er weer grote operaties bezig voor de verovering van Tungan. Drie comp van ons bataljon moeten daar ook weer aan deelnemen. Ze liggen nu al vanaf vrijdagnacht te velde. Dat is dus de rust die we hier genieten. Zo tussendoor nog eens op patrouille, wat ook niet bepaald een werkje is waar je bij uitrust. Maar ja, dat mag ook allemaal niet hinderen, je bent soldaat of niet. In de stad die ze nu gaan veroveren zit ook nogal heel wat vuil, oa Japanezen, extremisten en om de maat vol te maken ook nog Duitse Kriegsmarine. Alles bij elkaar een 3.000 man dus dat is nogal niet mis he. Maar de deelneming van onze kant is ook nogal niet min hoor, oa een tankafdeling van de KNIL, een Engelse artillerie-afdeling, de gehele W. brigade van 14. R.I. en dan ook nog verschillende compagnieën Ambonezen. Dan ook nog een afdeling genie voor het repareren van bruggen, dus ik zeg maar zo, de Hollandse strijdkrachten rukken weer maar eens uit. In de stad zelf is ook nog een vrouwenkamp, waar ongeveer 80 Hollandse vrouwen gevangen zitten, nog steeds onder Japaneze bewaking.

In de aangrenzende gebouwen bij ons liggen ook nog een peloton Amboneze M.P. het zijn allemaal wel reuze geschikte kerels, maar we hebben er daarom toch wel eens last mee ook. Dat is hun nu wel niet kwalijk te nemen, want dat brengt vanzelf hun vak ook weer mee. Het is nl al verschillende keren gebeurd dat we 's avonds tegen een uur of elf nog weleens worden opgeschrikt door het gejang van een gevangene, want daar hebben die gasten heus geen pardon mee hoor. Een ondervraging gaat dan ook meestal gepaard met de nodige knuppelslagen. Ze worden er eigenlijk wel toe genoodzaakt, want anders krijgen ze er helemaal niets uit. En als de knuppel nog niet helpt, hebben ze ook nog wel andere manieren om ze aan het praten te krijgen. En zo gaat hier alles maar zo'n beetje z'n gewone gangetje, hè, (...) Tot schrijfs of tot kijk, want ze zeggen dat we in oktober naar Holland terug zullen komen ???

Meester Cornelis 24 juli 1946.

De Brits-Indiërs hebben nl ook een poosje in de voorste stellingen gezeten. Maar gelukkig heeft het op de meest bedreigde punten niet lang geduurd. Zoals Tangerang is tenminste weeral door de Hollandse troepen overgenomen, wat vooral ook door de bevolking zeer werd toegejuicht. In de krant hebben jullie toch ook wel gelezen van het 'bloedbad' bij Tangerang. Daar zijn duizenden Chinezen vermoord terwijl de Brits-Indiërs het bezet hielden. Hoe gauwer ze dan ook Java verlaten hoe beter het is, want hier hebben we er niets meer dan last van.

Tjiteureng, 21 oktober 1946.

Ondertussen ben ik ook al verschillende keren in Buitenzorg geweest. Dat is nog wel de mooiste plaats die ik hier heb gezien. Het is ook helemaal op z'n Europeesch gebouwd, wat altijd nog wel wat mooier is dan de inlandse gebouwen. De inwoners zijn meest Hollanders die uit het binnenland zijn gekomen. Alleen is het

jammer dat het er nog niet erg vertrouwd is. Het is daar een rommeltje van bewaking door elkaar. Voor Buitenzorg liggen er Hollanders, in Buitenzorg liggen er weer Brits-Indiërs, Engelsen, T.R.I. en Ambonezen, even buiten volgen er weer Brits-Indiërs, dan T.R.I., dan Jappen en dan weer Hollanders. Ik geloof ook niet dat zo iets al gebeurd is in de geschiedenis.

Padang, 22 juni 1947.

Maar daar voor in de plaats hebben we ook weeral een grammofoon, dus jullie ziet wel, dat ze die Zeeuwen zomaar niet te grazen hebben. Daarvoor moeten ze toch nog een tikje vlugger zijn, we zijn ze tenminste altijd nog een slag voor geweest. Ook dat hebben ze van de week weer aan den lijve ondervonden. Er is tenminste een actie geweest, waarvan ze nu nog wel staan te bibberen. Het is de grootste geweest die we ooit hebben gedaan, en de verste ook. Ze hadden nog wel tijd om de zaak wat in te pakken, maar om het mede te nemen blijkbaar niet meer. Er is dan ook zoveel buit gemaakt dat we met tien drietonnens twee maal moesten rijden om het allemaal op te halen. Voor de meeste jongens is het wel erg zwaar geweest.

Batavia, 17 november 1946.

Wat de wapenstilstand betreft, daar kunnen we geloof ik beter maar over zwijgen. Al wat ze daar op papier zetten, van zoals 'staakt het vuren' is ook van geen halve cent invloed. Al is het dan nu de T.R.I niet meer die het lapt, toch zitten er nog wel genoeg andere knapen die het wel lappen. En je begrijpt wel dat het ook al ver 't zelfde blijft of je door de kat of door de hond gebeten wordt.

INV.NR. 122.

Oele, Th.

Buitenzorg, 11 november 1946.

'k Weet anders wel dat ze hier een aardige politiek uitvoeren, want er zitten er hier nog heel wat van de T.R.I., dat zijn die heren die onder de rood-witte vlag varen, oftewel de troepen van Soekarno. Ze lopen hier vrij en frank over de straat, gewapend en al, maar 'k zeg jullie dat als ze nog wat willen beginnen met hun proppenschieters, zal ze het toch niet meevallen want we zitten hier met een grote overmacht, en af en toe hunker je er naar om dat zoodje eens op te ruimen, maar ja, je mag niet.

Buitenzorg, 3 januari 1948.

Toen ik in 't eerst hier was heb ik wel eens gedacht, zijn dat nu beschaafden of heidenen, maar nu weet ik het beter. Toen wij Buitenzorg aankwamen was het 10 dagen terug pas bezet door de vrijwilligers. Dus zo jullie wel begrijpen waren ze nog schuw voor ons maar nu is dat anders, je kunt het zien aan de bevolking, ze zijn blij dat ze van onder het Japansche juk zijn, want ze hebben veel geleden en nu gaan ze weer met een gerust hart naar hun sawahs toe en zijn niet meer bang dat ze overvallen worden door extremisten of zoiets. En 't is mooi om te zien, want kom je een inlander tegen dan neemt hij zijn hoed af en zegt zeer beleefd Tabé touan, want beleefd zijn ze daar, daar kan een Hollander nog veel van leren. Over Hollanders gesproken, nu dat gaat veel te wensen over, hier in Buitenzorg. Er is hier een Europesche wijk en kom je daar als Jan Soldaat dan zien ze liever je hielen als je benen, want je bent maar soldaat. Dat is alleen voor de heren officieren. Eerlijk gezegd die Hollanders die hier zitten, ja niet allemaal, maar ze vallen mij bitter tegen. Dat zijn nu die mensen die liggen bidden hebben om bevrijding in de concentratiekampen onder de Japanse terreur en wat krijg je voor dank. Ik zie het nu ook hier, hoor, die bevolking hier moet leiding hebben anders zijn ze niets, maar onder leiding kan men zo veel verstaan, ik zeg maar zo, een ieder die moet werken om aan de kost te komen, maar ze hebben ook net zo goed recht op een behoorlijk bestaan als wij, en het moet hier niet worden net als vroeger, dat ze moeten gaan werken voor 20 of 25 cent per dag, want dat vind ik geen mensenwerk meer, en ik hoop dan ook als wij uit Indie vertrekken dat die mensen hier wat geleerd hebben, en dat die koeliedrijvers van voor de oorlog hun kans zo niet meer krijgen.

INV.NR. 123.

Schraaf, P.C. van de.

Pandjang Prik, 20 november z.j.

Er is hier niks te beleven, want alles hier zo een beetje gezuiverd en die er nog zitten nou daar heb je niet veel last van. Vorige week hebben de Ambonezen er nog 2 extremisten binnengebracht. Nou het is maar

gelukkig dat je niet in hun handen valt, want het zijn reuze kerels, maar echte vechtersbazen. In de wacht zijn ze er dan ook tussen gekomen anders hadden ze die 2 beslist dood geslagen.

Vermaire, B.

Meester Cornelis, 29 mei 1946.

Maar je kunt erop aan, dat we onze Zeeuwse leeuw die we op de mouw dragen, op de auto's en in de standaard, hier ook hoog zullen houden. Dat blijkt ook wel, omdat ze ons altijd nodig hebben als er wat moet gebeuren. Ook nu weer. Tongerong ten westen van Batavia moet bezet en ze kwamen naar Meester Cornelis om de 3^e en O compagnie van ons, terwijl daar in de buurt 2 bataljons van 4 R.I. liggen, Noord-Hollanders. Die aanval gebeurt tezamen met een bataljon Ambonezen en kan wel 8 dagen duren. Van ons is, zoals ik schreef, de 3^e compagnie en O compagnie. De 3^e compagnie is de 'SS van 't bataljon'. Het zijn Zeeuws-Vlamen, dat is wat hoor, onder leiding van kapitein Fassaert, de leider der ondergrondse beweging in Zeeuws-Vlaanderen. Dat zijn mannen hoor, dat mag gezegd worden. Die lopen ook reeds bijna 2 jaar in uniform.

(...) over het stellingenleven is niet veel te zeggen. De ene dag is gelijk aan de andere. Patrouille-actie-wacht-een bende afslaan. Soms wisten we niet of het wel woensdag of zondag was. Dat is waar hoor, dat kun je niet geloven, voor je dat meemaakt. Vandaar ook, dat we hier wel enigszins zijn 'verwilderd'. Ja, het is een raar woord, maar toch is het zo. Want ook de omgeving, waar je in leeft, is van dien aard, dat je maar een beetje meedraait met alles. Ook wat de meisjes aangaat, kun je je dat in Holland niet voorstellen. Er zijn daardoor ook al heel wat jongens in het bataljon 'gevallen'. Jan Burger vroeg: kun je de zwartjes nogal van je vandaan houden? Nou ik kan je zeggen, je hebt soms meer moeite om de vrouwelijke zwartjes van je vandaan te houden als de mannelijke. Ja, dat is hier een mooi land, maar een 'raar' land hoor.

Zuidwestelijk van Batavia, 27 maart z.j.

Zoals je al wel zult weten zitten we nu een week of wat op Java. Ja, eindelijk is het er dan van gekomen. Eerst hebben we nog 14 dagen op een boot gezeten en te Singapore aan land geweest en eindelijk 9 maart stonden we aan wal. Toen hebben we nog 2 dagen in een doorgangskamp gezeten en toen zijn we op de auto's gestapt en reden we via de stad Batavia in westelijke richting waar we de stellingen van de Brits-Indiërs overnamen die direct vertrokken. Langzaamaan zullen alle Brits-Indiërs hier verdwijnen, want ook op Malakka hebben we er veel kennis mee gemaakt en het zijn reuze lui en goeie soldaten, maar hier tegen hun geloofsgenoten ging het niet erg best. Zelfs gaven ze hun granaten en wapens enz. we hebben nu een stelling bij een rivierovergang z.w. van de stad. Het is op het moment tamelijk rustig, vanwege de nog gaande onderhandelingen, dwz de T.R.I., het legertje van Sjahrir, de benden pemoeda's en rampokkers, de zgn extremisten storen zich aan niets. Ook de burgers zijn er bang voor. Ze doen niets dan roven en stelen. Meestal komen ze 's nachts. Als ze in onze buurt komen krijgen ze er natuurlijk flink van langs of als we ze eens op gaan zoeken. Bij aanvallen die ze deden hebben we er een 18 doodgeschoten en nog wel gewonden, terwijl bij ons alleen 2 gewonden waren. Ze slepen doden en gewonden alle mee terug als ze kunnen, dus is het niet precies vast te stellen. Ook hadden we toen enkele geweren en klewangsbuit, alle Japans. Dat was bij onze compagnie. Nu is gisteren de 3^e compagnie aangevallen en deze wisten ook enkele krijgsgevangenen te maken, waaronder een Jap van de Nippon (d.i. de Japanse SS). Het was een officier dus een goeie vangst. Ook waren er van de T.R.I. dus er is niks te vertrouwen, dat zie je wel. Direct deden ze toen een aanval terug en wisten nog een heel stel revolvers en mitrailleurs buit te maken. Meest Japans. Een grote aanval bijvoorbeeld op de stelling van die lui mogen we niet. Anders gingen we ze wel eens opzoeken, nu moeten we nog maar wat afwachten. De benden zijn het ergst, ze doen niks dan roven en stelen en weten in 't geheel niet waarvoor ze vechten. Het zijn meest misdadigers die de Jappen hebben vrijgelaten. Anders is het met de T.R.I. maar deze hebben geen gezag. Als Sharir iets beveelt, doen ze juist anders, bijvoorbeeld Bondoeng. Daar weten je wel van, hè. Maar zo zie je, dat het tamelijk rustig is in de stelling. Wel moet je altijd paraat zijn. We zitten hier nu al een 3 weken, maar zijn nog niet uit de kleren geweest. Ook in de stad is het onveilig. De 4^e compagnie zit in de stad en heeft de wacht bij een vrouwenkamp.

(...) De bevolking was eerst schuw, maar met wat eten is veel te bereiken, want de mensen hebben veel honger en zitten slecht in de kleren. Ze hebben haast niks om aan te doen en sommige lopen dan ook met een baalzak om en dat is alles. Je moet er zonde van maken hoor. Ze zijn bang voor de Jappen, de benden extremisten en in 't eerst voor ons. Ook stellen ze geen vertrouwen in de mannen van Sjahrir omdat die geen gezag hebben. Hun bevelen worden niet opgevolgd. Je kunt dus begrijpen dat het hier een onbegrijpelijke bende is. Alles is verrot en voor dat weer eens voor elkaar is. De beste manier zou zijn, dat wij oprukten en achter ons een grote colonne voedsel voor de bevolking. Ze staan nu een uur in de rij bij ons voor wat overig eten, wat we gelukkig nogal veel hebben. De Javaan is alleen opstandig door te weinig eten en als de toestand weer gauw normaal is ze weer aan het werk kunnen is alles weer voor elkaar. Toen we dan ook

aankwamen door de stad keken ze ons overal schuw aan, maar als er nu een auto met jongens van ons erdoor rijden worden ze overal toegejuicht.

(...) Er zijn bij ons ingedeeld Ambonezen. Wonderlijk zeg hoe die voor de vlag en de koningin staan. Zeg daar maar niks van, want dan heb je zo ruzie. Ze zijn ook zeer fel, wat geen wonder is daar hun vrouwen en kinderen ook veel zijn vermoord.

(...) Maar de Jappen zijn feitelijk de opstokers en hoe langer het duurt, hoe erger het wordt. Op 't moment hoor ik weer druk schieten in 't voorterrein, er is namelijk een kleine verkenningspatrouille van ons weg.

Vrie, H.A. van de.

Peming, 5 april 1948.

We gingen de 3^e juli in Semarang aan wal, op 21 juli braken de acties uit en gingen we naar voren waar we een klap kregen maar nog meer uitgedeeld hebben. Toen op 4 augustus het bevel Staakt het vuren kwam hadden we Golboeg ca 70 km vanaf Semarang te pakken, dat was 's avonds om en bij 11 uur, dus net op tijd.

Rijk, T.A.

Soerabaia, 21 maart 1947.

Ik had al wel eer terug geschreven, doch we hebben hier net een stevige actie achter de rug, zodat er van schrijven niets kon komen. Doch nu het dan weer wat kalmer is aan het front en er weer enkele penetraties afgegrensd zijn zullen we weer maar eens een offensief met de pen in zetten.

(...) Op 't ogenblik staan we er maar belabberd voor lui, want de ploppers (extremisten) hebben een ultimatum aan ons gesteld dat we binnen 14 dagen achter de democratie lijn van 14 januari terug moeten zijn anders zullen ze ons aanvallen en verslaan, en wat overblijft terugdringen tot in de zee (schrale troost) dus jullie begrijpen wel dat we ze behoorlijk zitten knijpen en dat er ook wel eens een grote boodschap gedaan wordt op een plaats waar ze niet behoort te zijn. Dat denken die Merdeka strijders tenminste, want het wordt hen door Soekarno en zijn koksmaten ingeprent en dat geloven ze dan nog ook de sufferds, want 't is net de Jappen die het hem lappen, anders was de ganse bende al aan 't kloppen. Maar ja, je moet het maar van 't een of ander hebben.

Oorlogvoeren moeten ze eerst nog maar eens leren, vooral wat aanvallen uit de lucht betreft, want van de week met die actie vlogen we boven het front, en zagen we op de verkeersweg naar Malong een paar tanks en auto's rijden, nou dat was natuurlijk net iets voor ons om die eens een paar kogels door hun kattenbak te schuiven. Toen ze ons in de kijkerd kregen was het ... uit natuurlijk, in plaats dat ze nu naar de kant reden en onder de bommen wegdoeken, nee, dan gingen ze maar een beetje harder rijden, want dan konden ze ons net voorblijven dachten ze. Nou, dat duurde natuurlijk niet lang, want het werd voor hen een pracht van een dodenrit, zo eentje krijgt je zelfs op de kermis nog niet te zien voor 50 cent. Maar ja, 't is nu weer gebeurd voor zover, want nu moeten ze eerst weer eens een paar maanden confereren of we wel verder zullen gaan of niet, dat is zo de gewoonte.

INV.NR. 124.

Zweden, A.J. van

Pondokbenda, 23 augustus 1946.

Neen, jongnes, het is hier verre van een paradijs. De natuur is schitterend, hoor, daar niet van. Maar de toestanden zelf zijn niet zo paradijsachtig. Verre van dat. Er wordt geroofd, geplunderd, vermoord, enz. elke dag sterven er nog blanken in het binnenland onder de hiel van de Jappen-aanbidder Soekarno, Sjahrir en zijn rampokbenden. Die zijn nu ruim een jaar 'voor zichzelf begonnen!' hier op Java kun je het resultaat zien. Ga even naar het soldatenkerkhof hier in Batavia en overal in Indië. Daar liggen onze kameraden. En de dank in Holland? Ze doen in Holland net of wij het grootste schorem en uitschot uit de maatschappij zijn. Een zedeloos en bandeloos stelletje. Een troep moordenaars. Zo beschimpen ze ons. En daar doen zelfs de geestelijken aan mee! Die mensen die nooit hier geweest zijn bij de troepen, Indië niet kennen met hetgeen er hier te koop is. Hoe ze zich niet schamen? Ik begrijp het niet. Maar laten we hier over ophouden. Ik weet dat ik hier mijn plicht doe. Ik beschouw het zo en ik wou dat onze ministerraad het ook zo zag.

Hoogstwaarschijnlijk zien ze het ook wel zo, maar zijn er andere factoren waaraan het ligt dat ze niet doortasten. Namelijk het streven naar meer politieke vrijheid van de Indonesiërs is niet af te keuren. Eerder toe te juichen. Dat willen wij ook niet tegenhouden. Maar de manier waarop ze het doen is fout. Niet met wapengeweld moet zoiets verkregen worden. Zoals ze het nu doen zijn het opstandelingen die zich tegen

het wettig bestuur van Hare Majesteit verzetten. En daarbij komt nog dat aan het hoofd staat een stel verraders en Jappen-aanbidders. Daar vechten we tegen. En in dezen doen we niets meer dan ons plicht. Dat is voor mij genoeg en al roddelen en beschimpen ze ons nu nog tienmaal zo veel, dat blijft bij mij vaststaan. Het is voor ons alleen maar een diepe teleurstelling dat het thuisfront dat ons steunen moest en waarvoor ook elke dat hier Nederlands bloed vloeit zo weinig nationale trots heeft en ons zo beschouwt. Maar genoeg hierover.

Padang (Emmahaven), 27 december 1946.

De wapenstilstand kostte ons vorige week weer 5 doden en 3 jongens voor hun leven invalide. Jongens van een compagnie van 8 R.I. dat een paar km van ons vandaan ligt. De sectie die k 's morgens onder een korporaal had uitgestuurd om de mijnenzoekers te beveiligen waren er een 2-300 m vandaan. Een sectie van 8 R.I. nl uitgerukt met hetzelfde doel (beveiliging van een andere mijnenploeg) liep het zijterrein langs een landweggetje volgens opdracht. Dat deden ze elke morgen. En op die bewuste morgen lag er een vliegtuigbom verscholen in dicht struikgewas met elektrische ontsteking. De hele sectie werd verwoest. Een jongen op slag dood, een andere zijn buik opengereten, weer anderen met armen en benen af en allen goed bij kennis. Vreselijk was het. Gisteren is de 5^e begraven. Ze gaan geen openlijk vuurgevecht aan hier, maar werken met mijnen en vliegtuigbommen met elektrische ontsteking. Overal kun je ze vinden. 1^e Kerstdag twee op de weg naar 't vliegveld. Toevallig, heel toevallig ontdekt door de jagers die daar liggen. Die worden dan 's nachts gelegd en je doet er niets tegen.

Padang (Emmahaven), 15 december 1946.

De eerste tijd hadden we ook heel wat slachtoffers. Het hoogste aantal was 14 doden op één dag en 10 gewonden, waaronder Gerrit Lepoeter. Hij begint al aardig op te knappen. Deze week is het tamelijk rustig geweest. Die bruine vellen hier, Miniang kabouwers genaamd, zijn nog heel wat sluwder en gemener en lang niet zo bang en laf als de Javanen en Soendanezen. Ze hebben 't er gerust voor over zelf kapot gemaakt te worden als ze er een paar van ons mee kunnen nemen. Daarom is het dubbel en dwars uitkijken.

Padang (Emmahaven), 13 januari 1947.

We hebben de laatste weken wat acties gevoerd om de T.R.I. buiten de vastgestelde demarcatielijn te gooien. Per 31 december zouden ze die ontruimd hebben, maar na de opruiende reden van Soedirman en Sjarifoedden gebeurde dat niet. Dus dan zelf even aangepakt. Zaterdag nacht heb ik nog meegedaan aan een commandoraid langs de kust, terwijl ook over land onze troepen oprukten. 't Was een volkomen verrassing voor hun en aan onze zijde vielen geen slachtoffers. We hebben nu ook een behoorlijke artillerie en vliegtuigen, elk met 6 mitrailleurs en 2 cm snelvuurkanon. En daar hebben ze ontzag voor.

Padang (Emmahaven) 3 februari 1947.

Hier in Padang is het de laatste tijd tamelijk rustig. De maand januari is de maand geweest van acties. Harde klappen zijn er uitgedeeld. De T.R.I. had toegezegd op 31 december 1946 buiten de demarcatielijn te zullen terugtrekken. Maar ze pleegden woordbreuk en gingen door met mijnen leggen en beschietingen. En toen zijn we even op gaan treden met artillerie, vliegtuigen, carriers, en de koningin van het slagveld, de infanterie, liet zich ook niet onbetuigd. Succes was verzekerd. Nu hebben we ruimte en weg is de T.R.I. Veel, heel veel slachtoffers waren er aan de andere kant. Ik zal het aantal maar niet noemen. Maar daar staat tegenover een zwarte Nederlandse lijst uit de maand december. Jongens die sneuvelden door die verraderlijke mijnen die 's nachts overal gelegd werden en door de beschietingen van de convoien, waarvoor het bergachtig terrein hier zich uitstekend leent. En er zal nog veel volgen onzerzijds. Maar daarover niet verder. 't Hangt van de ontwikkeling der toestand af. Maar we zijn paraat met een bewapening die áf is. Nog nooit zo gehad.

Emmahaven, 1 augustus 1947.

De oorlogshandelingen of liever politionele maatregelen zijn hier in Padang en omgeving gelukkig niet van zo ernstige aard geweest. We hebben verschillende acties gevoerd om de hele Padangvlakte in handen te krijgen en dat is ons ook gelukt zonder veel verliezen. We hebben hier in Padang te weinig troepen om verder op te rukken. De aanvalssterkte is sterk genoeg met pantserwagens, artillerie, enz., maar het ontbreekt ons aan bezettingstroepen. (...) Ik was zelf bij de landingstroepen en heb daar de toestand ook gezien en ik verzeker dan ook dat dit geen sprookje is, maar bittere werkelijkheid. Dit zijn de toestanden in de zg Republiek. Is ons ingrijpen dan gerechtvaardigd of niet? Daarnaast zijn nog zoveel andere factoren. Helaas gaat dit alles niet zonder slachtoffers. Vanmorgen zijn er weer twee jongens van onze 2^e compagnie grafwaarts gedragen. Ik geloof niet dat het Zeeuwen zijn maar dat hindert niet. Het is even erg. 2 doden en 6 gewonden waren er gisteren bij een verkenningspatrouille toen een pantserwagen in een valkuil liep en de

infanterie naar voren kwam. Onze compagnie ligt nog steeds in Emmahaven, omdat andere compagnies de bezetting leverden in onze sector.

Batoe Boesoek, 18 oktober 1947.

Wat de dienst betreft doen we hier niets anders dan patrouille lopen. In 't begin lang niet zonder resultaten. Een keer hadden we zelfs 28 gevangenen, die recht in een hinderlaag van ons liepen, langs een bergpaadje naar Sobok. De laatste tijd is er niets meer loos in ons gebied. Ze ruiken ons teveel, op een hele afstand al! Daarom blijven ze ons maar uit de buurt. Ik heb er niets op tegen.

Te velde, 30 mei 1946.

En de volgende dag gaan we weer met evenveel moed op patrouille het voorterrein in en schiet je met het grootste gemak weer een stel oproerlingen neer. We hebben hier 1 dag op wacht, 1 dag patrouille en 1 dag rust. Dat patrouilleren is het zwaarste werk. Het gaat dwars door het veld, door natte sawahs en bebost terrein.

Jammer dat dit land, waar van Multatuli zei dat het een gordel is van smaragd die zich slingert om de evenaar, zo geteisterd wordt door rampokkers, pemoeda's, extremisten, enz. enz. Hierin moet en zal verandering komen, en dat is het waarvoor wij strijden.

Inv.nr. 125.

Lied: 'A.A.T.ers' (legeronderdeel Aan- en Afvoer Troepen).

Wij hebben de weg en de weg heeft ons
Tot de laatste veer ons breekt
En wij weten wel dat als w'eenmaal gaan
Er geen mens ons de hulde spreekt.

Zigeuners van de weg, de schrik van 't leger
Is 't enkel, of meer dan een naam?
Maar laat ons de weg en de wagens maar
En als toegift de Zwerversfaam.

In het grote orkest van Düst Britt zijn wij (?)
Maar een schelle valse toon
Onze eigen symphonie is goed
Al lijkt zij wat monotoon.

Van zijn een naar zijn vier in een wolk van stof
Is 't een knalpijp-concert in 't groot
En zolang als die tonen nog zuiver zijn
Zingt het gas ons tussen plank en poot.

Ons dansen de kampongs in het stof voorbij
Wij ronken de steden door
En sawahs en tuinen glijden voorbij
Aan de huiver van het weg-convooi.

Wij noemden ze 'Sjoukje', 'Wil', 'Jannie', 'Marie',
God weet wat ons dit beduidt
Nu zijn ze voor ons het dierbaarst bezit
Als voor de zigeuner zijn luit.

Ah, de voet op het gas en de knuist aan het stuur
En de weg en de gaten in 't oog
Zo daveren wij in colonne voorbij
Langs de weg in de bergen omhoog.

Soms wordt men wel moe, en men kankert
Totdat het weer moet, en men gaat ...
En als de colonne weer stuift en weer broemt
Ach, dan is men lachend soldaat.

Het kan wezen, dat al die duizend mijlen
Slechts voeren naar één plek
God, wees dan de anderen thuis nabij
Als 't schot door de voorruit tikt...

Voor ons is West-Java één lange weg
Meestal slecht en geen brug is normaal
De mensen duimen of kijken wat schuw
En de kippen gaan aan de haal.

Ja, we hebben de weg en de weg heeft ons
En wij gaan weer... de claxon is schel
't is goed, zolang de boot niet vertrekt
Ach, zolang pruimen we 't wel.

Th. Oele.